

Mauritius

Güney Yarımkürede, Hint Okyanusu'nda bulunan Afrika kıtasına bağlı tropikal bir ada. Güney Afrika'dan sol yapıp Madagaskar'ı 900 km geçince göreceğimiz 2.000 km²'lik bir ada ülkesi. Her ne kadar 10. yüzyılda Arap ve Malay denizciler tarafından keşfedildiği bilinse de, Mauritius ilk 16. yüzyılda Portekizliler tarafından keşfedilmiş ve akabinde 17. yüzyılda Hollandalılar yerleşerek Prens Maurits van Nassau'un ismi adaya verilmiştir. Fransızlar adayı 1715'te ele geçirerek Hint Okyanusundaki deniz üssü olarak kullanmanın yanı sıra ticaret ve şeker kamışı ekimi gibi ekonomik faaliyetlerde bulunmuştur. Ardından İngilizler, 1810 yılında Napolyon Savaşları sonrası adayı ele geçirmiştir. Mauritius, İkinci Dünya Savaşı sırasında anti-denizaltı ve konvoy faaliyetleri ve istihbarat sinyalleri toplamak için İngilizler tarafından deniz üssü ve daha sonra bir hava istasyonu olarak stratejik bir ada olarak görülmüştür. 1968 yılında bağımsızlığını kazanan Mauritius, düzenli seçimler ve olumlu bir insan hakları sicili ile istikrarlı bir demokrasi ile ülkeye önemli yabancı yatırımları çekmiş ve bugün Afrika kıtasının en yüksek kişi başına düşen gelir verilerine sahip ülkesidir. Mauritius toplamda dört ada bölgesinden oluşmaktadır. Adalar ülkesinin en büyük ve önemli adası, ülkeye de ismini veren Mauritius adasıdır. Mauritius adası toplamda dokuz bölgeye ayrılmış konumdadır. Ülkeyi oluşturan diğer üç ada ise Rodrigues, Agaléga Adaları, Cargados-Carajos Adaları'dır. Réunion adası Fransa'nın denizaşırı ili konumunda olup Shengen vize rejimine tabidir.

Yaklaşık 1.340.000 olan ülke nüfusunun üçte ikisi Hint alt kıtasından gelmektedir. 19. yy'da Britanya koloni yönetiminin köleliği yasaklaması neticesinde mevcut kölelerin serbest bırakılması ve yeni düzende çalışmak istememeleri üzerine, şeker kamışı tarlalarında sözleşmeli çalışmak üzere adaya Hindistan'dan büyük bir göç yaşanmıştır. Nüfusun geri kalan kısmı ise Kreol olarak adlandırılan ve Afrika ile Madagaskar köleleri ile Avrupalıların karışımı sonucu ortaya çıkan gruplar oluşturmaktadır. Ülke genelinde %2 düzeyinde Çin kökenli toplum yaşamakta olup, beyaz Avrupalılar daha da az bir topluluk konumundadır. Ada üzerinde Avrupalılar gelmeden önce yaşam olmadığı ve sadece Arap denizciler tarafında geçerken ziyaret edilen bir yer olduğu için adanın yerel halkı bulunmamaktadır.

Ada ülkesinde Fransızca'yı baz alan bir Kreol dil türü olan Morisyen dili halkın %80'i tarafından günlük hayatta konuşulmakta ve bu kişiler tarafından anadili olarak kabul edilmektedir. Bu dilin yanı sıra İngilizce toplum arasında kullanılmakta olup, Fransızca genelini üst tabakanın oluşturduğu toplumun %4'lük bölümü tarafında kullanılmaktadır. Bu da çağdaş sömürünün bu

%4'lük kesim tarafından devam edildiğinin göstergesidir.

Ülkede hâkim olan din Hinduizm dinidir. Buna göre nüfusun %48,5 ile nüfusun neredeyse yarısı 3600 tane tanrısı olan Hinduizm inancına göre yaşamını sürdürmektedir. Hintliler arasında Çin Budizm'ine inananlar da mevcut. Hristiyan inancına göre yaşayanların oranı %32,7 düzeyinde olup, bu oran içerisinde Katolik mezhebine mensup Hristiyanların oranı %26,3, diğer Hristiyan mezheplerine mensupların ise %6,4 seviyesindedir. İslamiyet ülke içerisinde en yaygın üçüncü din konumunda olup, İslam inancına göre yaşamlarını sürdürenlerin oranı %17,3 düzeyindedir ve bunların içerisinde Hintli Şiiler İsmaili mezhebine mensup bulunmaktadır.

Ülkede nüfusun %99,8 gibi yüksek bir oranla neredeyse tamamı temiz su kaynaklarından yararlanabilmektedir. Nüfusun %90,8'i Afrika ortalamasına göre yüksek sayılabilecek bir oranda tam teçhizatlı sağlık hizmetlerinden yararlanabilmektedir. Mauritiuslular hükumete bağlı devlet hastanelerinde herhangi bir ücret ödemededen sağlık kontrollerini gerçekleştirebilmektedir. Ülke genelinde devlete bağlı ilk ve orta öğretim okullarının yanı sıra üniversitelerde ücretsiz eğitim görülmektedir. Mauritius'ta 15 yaş ve üzerinde olan nüfusta okuma yazma bilenlerin oranı ortalama %90 düzeyindedir.

Ülke bağımsızlığını kazandığı günden bu yana Afrika kıtasının en sağlam temsili demokrasilerinden birini oluşturmaktadır. Mauritius dünya genelinde daimi ordusu bulunmayan 25 ülkeden biri konumundadır. Bağımsızlığını kazandığı 1968 yılında günümüze olağanüstü durumlar için oluşturulan küçük bir özel birlik haricinde bir de kıyı emniyetini sağlayan birlik mevcuttur. Ülkenin bu birlikler haricinde ayrıca başka bir ülke ile de koruma ya da himaye antlaşması bulunmamaktadır.

Ülkenin en önemli ihracat ürünlerini tekstil ürünleri, şeker, kesilmiş çiçekler, pekmez, balık ve primatlar (araştırmalar için) ve en önemli ithalat ürünlerini üretim malları, sermaye ekipmanları, gıda maddeleri, petrol ürünleri ve kimyasal ürünler oluşturmaktadır. Ülkede değerlendirilebilir madenler yoktur ve işlenebilecek toprak çok az sayıdadır. Ülkede işlenebilir konumda olan toprakların %90'ında ise şeker kamışı yetiştirilmektedir. Ülke kararlı ve sabit fiyatlarla Avrupa Ekonomik Topluluğu'nda (AET) mukaveleyle garantili pazara sahip konumdadır. Bu bitkinin yetişmesine elverişli olmayan topraklarda çay ve tütün yetiştirilmektedir. Ada ülkesinin bir diğer önemli gelir kaynağını turizm oluşturmaktadır. Turizm ülke ekonomisinin önemli bir bileşeninin olmasının yanı sıra önemli bir döviz gelir kaynağı konumundadır. Geçmiş yıllarda şeker ve tekstile bağlı bir ekonomiye sahip olan ülke, bu iki temele bağlı ekonomiden kurtulmak adına turizm sektörünü genişletmek adına adımlar atmıştır. Mauritius dünyanın en lüks turizm hedeflerinden biri konumundadır. Ülke aynı zamanda Avrupa Jet Sosyetesinin mekânı olarak da

bilinmektedir. Ülkenin Türkiye ile 70-80 milyon dolar ticaret hacmi bulunmaktadır. Adada 40'dan az Türk bulunmaktadır.

Madagaskar

Madagaskar Cumhuriyeti, Afrika kıtasına bağlı bir ada ülke konumunda olup, kıtanın doğu kesiminde Hint Okyanusu'nun batı kısmında yer almaktadır. Mozambik Kanalı ülkeyi Afrika ana kıtası ile birbirinden ayırmaktadır. Madagaskar adası, dünyanın dördüncü büyük adası konumundadır. Ülke ada ülkesi olması nedeniyle sınır komşusu bulunmamakta olup, en yakın anakara ülkesi adanın batısında yer alan Mozambik'tir. Bunun haricinde komşu ada ülkeler ise kuzeybatıda Komor Adaları ve Fransa denizaşırı bölgesi Mayotte, doğuda Mauritius ile yine Fransa denizaşırı bölgesi olan Réunion adalarıdır. Ülkenin başkenti Antananarivo'dur. Ülke ismi olan Madagaskar herhangi bir yerel dilden ortaya çıkmış bir isim konumunda değildir. Marco Polo anılarında dolaylı yollardan bilgi edindiği ve Afrika'da tarifsiz zenginliğe sahip bir ada olarak tanımladığı adadan karışıklık sonucu Somali'de bulunan Mogadişu şehrinin isminin farklı bir formu olan "Madageiscar" olarak bahsetmiş, bu isim de daha sonraları orta çağ Avrupa'sında karşılık bularak sık bir şekilde kullanılmıştır. Madagaskar yaklaşık 88 milyon yıl önce Hindistan kara kütlesinden ayrılmış bir ada ülkesidir. Böylelikle adanın coğrafik olarak izolasyonu, üzerindeki bitki örtüsü ve hayvanların tamamen dış dünyadan bağımsız bir şekilde gelişmesine yol açmıştır. Ada üzerindeki bitki ve hayvan türlerinin %90'ı dünyanın başka hiçbir yerinde bulunmamaktadır. Ada biyolojik çeşitlilik alanında dünyanın önde gelen bölgelerinden biri konumundadır. Bu yüzden adaya dünyanın 8. Kıtası da denmektedir. Madagaskar kıyıları Afrika anakarasının doğu kıyılarına yakın bir konumda bulunmasına rağmen, dünya üzerinde insanlar tarafından yerleşilen en son bölgelerden biri olarak kabul edilmektedir.

Adaya sömürü namına ilk olarak 1500'lü yıllarda Portekizliler ayak basmıştır. Avrupa'nın ticaret merkezlerini Hint Okyanusu üzerinde bulunan güzergahta konumlandırmasından dolayı Madagaskar ilk dönemlerde ticari güzergâh olarak pek bir önem arz etmemiştir. Ada ilk olarak 1641 yılında ilk önce Hollandalılar tarafından ve daha sonraki dönemlerde de Britanyalı ve Amerikalı tüccarlar adına dolaşan gemiler tarafından uğrak yeri olarak kullanılmış, burada elde edilen köleler de sömürge bölgesi Mauritius'a götürülmek üzere gemilere alınmıştır. 1643 ile 1672 yılları arasında Fransa'nın ada üzerinde kurmaya çalıştığı ilk sömürge düzeni başarıya ulaşamamış, 17. ve 18. yy. genelinde de ada korsanlar tarafından da üs olarak kullanılmıştır. Madagaskar 26 Haziran 1960 yılında bağımsızlığına kavuşmuştur.

Ülke nüfusu yaklaşık 23.800.000'dir. Adaya ilk yerleşen insanlar yakındaki Afrika kıtasından değil, Endonezya üzerinden Hint Okyanusunu aşarak buraya gelmişlerdir. Bugün Madagaskar halkının konuştuğu Malgaş dili de bu göçmenlerce Güneydoğu Asya adalarından buraya

taşınmıştır. Bu Avustronezyalı göçmenleri yaklaşık bin yıl sonra, (1000 yıllarında) Afrika'dan gelen yeni bir göçmen dalgası izlemiştir. Afrikalı Bantular, daha çok kıyılarda ve adanın batı yarısında yerleşmiş ancak kendi dillerini kullanmayı bırakıp adada yaşayan Avustronezyalıların dil ve kültürü ile asimile olmuşlardır. Avustronezyalılar adanın iç ve dağlık kısımlarıyla, doğu yarısında yoğunlaşmışlardır. Bu sebeple kıyılardaki yerliler antropolojik tip itibariyle daha Afrikalı görünümlü, adanın iç kısımlarında yaşayan Merinalar gibi diğer bazı Avustronezya kökenliler ise daha Asyatik fiziksel özellikler taşımaktadır. Madagaskar'da yaşayan birçok etnik grup konuşulan ortak dil ile ortak bir kimlik ortaya çıkarmıştır. Resmi olarak 18 farklı etnik grup bulunmakta olup en büyük etnik grup Merinalar'dır. Madagaskar'da yerli unsurların haricinde yurt dışından gelen yabancılar da yaşamakta olup, çoğunluğu Komorlar, Hindistan ve Fransa'dan gelen kişiler oluşturmaktadır. Yakın zamanda Çin Halk Cumhuriyeti vatandaşı kişilerin de adaya gelmesi ile Çin nüfusunda artış gözlemlenmiştir. Malgaşça'nın yanı sıra resmi dil ülkenin eski bir Fransız sömürgesi olması sebebiyle Fransızcadır.

Ülke genelinde nüfusun %52'si animizm ve atalara tapınma gibi kabile dinlerine inanmaktadır. Madagaskar'da %41 Hristiyan dinine mensuptur. Burada Katolik mezhebine göre inancını yaşayanların oranı %23 olarak ifade edilirken, Protestan mezhebine inananların oranı %18 düzeyindedir. Madagaskar'da Müslümanlar azınlıkta bulunmakta olup, nüfusun sadece %7'si İslami inancına göre yaşamını sürdürmektedir. Müslümanlar daha çok Kuzeyde, Kabile dinine mensup olanlar Güneyde ve Hristiyanlar ise Merkezde yaşamaktadır. Ülke yönetimi Hristiyanların elindedir. Madagaskarlılar gelenekleri gereği terbiyeli, saygılı, dürüst ve misafirperver insanlardır.

Ülkede temiz su kaynaklarına ulaşabilen nüfusun oranı düşük düzeyde olup, 2012 tahmini verilerine göre nüfusun yarısından azı olan %49,6'sı temiz kaynaklardan su temin edebilmektedir. Tam teçhizatlı sağlık hizmetlerinden yararlanma oranının düşük olduğu ülkede, nüfusun %13,9'u bu yönde bir hizmet alabilirken, %86,1'i ilkel şartlarda sağlık hizmeti alabilmektedir. Ülke genelinde 15 yaş ve üzerinde okuma yazma bilenlerin oranı 2015 verilerine göre %64,7 düzeyindedir. Madagaskar genelinde altı ile on dört yaş arası için zorunlu ilk ve ortaokul eğitimi bulunmaktadır.

Madagaskar ekonomisi gelişmekte olan ülkelerde görülen verileri sergilemektedir. Ülke genelinde kakao, vanilya, şeker kamışı, karanfil, kahve, pirinç, manyok, fasulye, muz ve fıstık tarımsal ürün olarak ekilip yetiştirilmektedir. Bunun haricinde kümes hayvanı yetiştiriciliği de ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Tarımsal ürünlerin dışında endüstriyel alanda da deniz ürünleri, sabun, bira, deri, şeker, cam, çimento, kâğıt, otomobil montaj, madencilik gibi ürünler üretilerek ya da imal edilerek ekonomiye katkı sağlanmaktadır. Ülke ekonomisinin en önemli ihracat ürünlerini kakao, vanilya, kabuklu deniz ürünleri, şeker, pamuklu kumaş, giyim, kromit ve petrol ürünleri ve en önemli ithalat ürünlerini sermaye ekipmanları, gıda ürünleri, tüketim ürünleri ve petrol ürünleri oluşturmaktadır.

Ülkede işgücü, tabiat, hammadde her şey var ama tüm bunlar aynı zamanda geri bırakılarak sömürülme sebepleri. Afrika'nın doğusundan itibaren bütün Hint okyanusundaki ülkeler Çin'e çalışmaktadır. Madagaskar ile Amerika'nın vergisiz ihracat anlaşması bulunmakta ama yerli üretim değil dışardan gelip üretim yapıp Amerika'ya satıyorlar. Yer altı madenleri açısından az miktarda Elmas ve bol miktarda nikel madenlerini Alman ve Kanadalılar, kromu Almanlar sömürmektedir. Almanlar sömürge stratejisi olarak fabrika, hastane, okul, sosyal yapıyı da getiriyor. Altını Çinliler, zümrüt taşını ise Taylandlılar çıkarıp ülkelerine götürmekte olup Çinliler ve Taylandlılar hayvan kaçakçılığı ve kereste ihracatı da yapmaktadır. Ülkenin Türkiye ile 80 milyon dolar ticaret hacmi bulunmakta olup 500 civarı Türk yaşamaktadır.

Her İki Ülke (Ortak Nokta)

Her iki ülkenin ortak noktalarına gelecek olursak, her ikisinde de işi yapan bürokratlardır. Başbakan ve Cumhurbaşkanı emir verse bile iş bürokraside tıkanmaktadır. Rüşvet bürokraside yaygın. Her iki ülke de yeşil doğası, tertemiz denizleri ve endemik bitki örtüsü ve doğal yaşamı ile cennetten bir köşe gibi. Güney yarımkürede yer aldığı için genel itibarıyla Kasım ile Nisan aylarında sıcak ve yağışlı bir iklim yaşanırken, Mayıs ile Ekim ayları arasında kurak ve soğuk bir süreç yaşanmaktadır. Her ikisi de Fransız koloni dönemi yaşamış olduğu için dışardan Hindistan'ın etkisi var gibi gözükse de gerçekte hala daha Fransa'nın etkisi fazladır. Mauritius yakınlarındaki Reunion adasında ve Madagaskar yakınlarındaki Mayat adalarında Fransız askeri üssü bulunmaktadır. Mauritius'ta sömürülecek bir şey olmadığı için jeo-stratejik olarak değerlendirildiğinden ve turizm ülkesi haline getirilmeye çalışıldığından sömürü çok fazla hissedilmiyor. Fakat Madagaskar coğrafi olarak bir kıta, yer altı madenleri açısından endüstride en çok kullanılan madenler açısından bir hazine ve yine jeo-stratejik açıdan çok önemli bir liman olduğu için burada sömürü kendisini daha çok hissettirmektedir. Madagaskar'da toplum içinde orta sınıfın olmaması ve dolayısıyla alt sınıf ile elit kesim arasında uçurum olduğu çok bariz görülebildiğinden sömürü rahat bir şekilde fark edilmektedir. Siyasi istikrarsızlık, rüşvet, alt yapı, sağlık ve eğitimde yetersiz şartlar ülkeyi çağdaş sömürüye açık hale getirmenin yolları. Afrika ülkelerinde edindiğim tecrübe ve bazı ülkelerin Büyükelçileri ile yaptığımız sohbetler sonucunda genel olarak sömürü stillerini (stratejilerini) şu şekilde özetleyerek sömürülen ülkelerin kimler tarafından sömürüldüğünü çıplak gözle görebiliriz; Fransız sömürgesi önce Fransız eğitimi verir senin atan Fransız der ve giderken ne var ne yok götürür. İngilizler ticaret eksenli alt yapı oluşturur işini bitirir çeker gider, alt yapıyı bırakır. Almanlar toplumun faydalanacağı tüm kurumları birlikte getirir ve o yüzden sömürü hinterlandını çok yaymasa da halkı memnun bırakır.

Son olarak, her şeye rağmen bu ada ülkelerinde yaşayan Müslümanların hassasiyeti bir umut olarak içimizde yeşermekte. Cami açmada ve toplu ibadetlerde iştiyak, İslami organizasyonlar,

Yazar Yakut ÖZÜBÜYÜK

31 Mart 2017

çok yaygın ve gerçek manada liyakatle yapılan helal gıda sertifikası çalışmaları umut verici.